

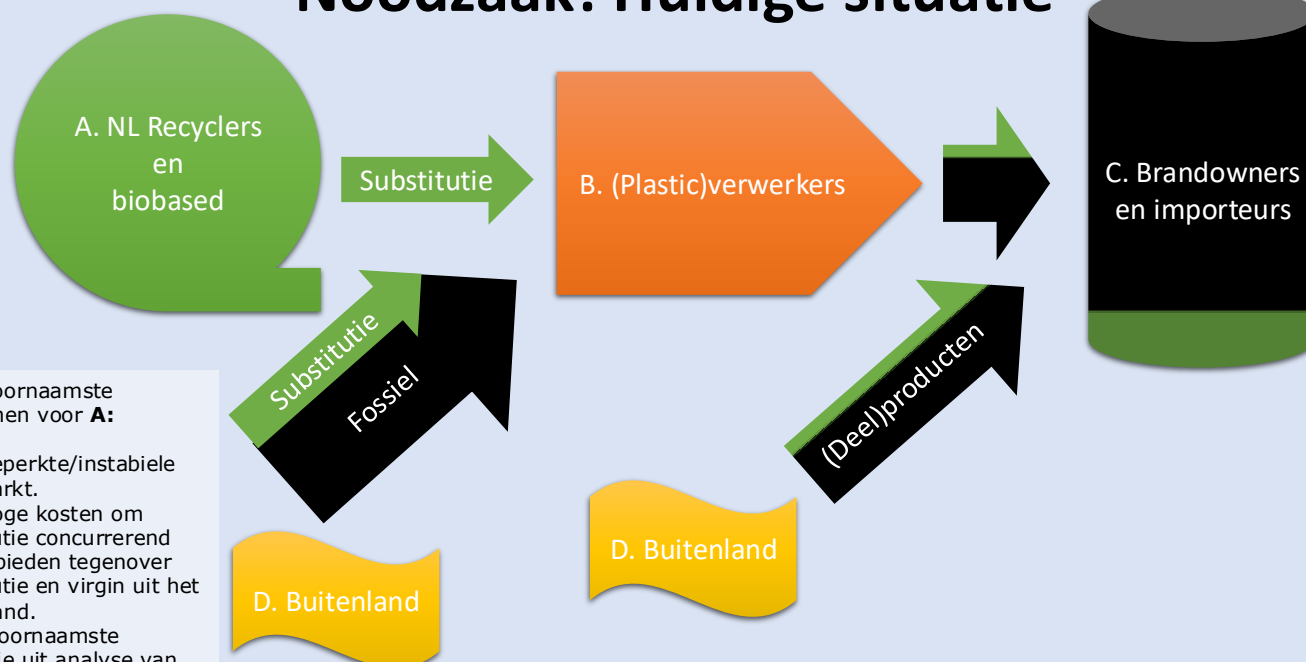
CIRCULAIRE HEFBOOM ALS ALTERNATIEF VOOR DE NCPN

Circulaire hefboom

- Een afdracht op het aandeel fossiele plastics in een product dat door een binnen- of buitenlands bedrijf op de Nederlandse markt wordt gezet (dus incl. import).
- Opbrengsten vloeien naar transitiefonds ten behoeve van circulaire materialentransitie. (Veel tientallen miljoenen inkomsten per jaar.)
- Geldt vanaf 2027 voor textielproducten en bouwmaterialen. Vanaf 2028 voor meubels en (consumenten)elektronica. Vanaf 2029 voor matrassen. Vanaf 2030 voor vrijwel alle productcategorieën.
- Bijna de helft van de Nederlandse plasticconsumptie wordt in 2028 met de hefboom gedekt.
- De hefboom is vooral relevant voor productstromen waar een UPV onvoldoende snel leidt tot circulariteit of er nog geen UPV aanwezig is.

De huidige situatie zal onvermijdelijk leiden tot een grote faillissementgolf van A. Zekerheid op verandering voor A op termijn, met een goede wettelijke stok achter de deur, is essentieel.

Noodzaak! Huidige situatie

Twee voornaamste problemen voor A:

1. Te beperkte/instabiele afzetmarkt.
2. Te hoge kosten om substitutie concurrerend aan te bieden tegenover substitutie en virgin uit het buitenland. (is de voornaamste conclusie uit analyse van Copper8)

MVO Nederland, Plastic Tafel, juni 2025

Hoe ziet de circulaire hefboom eruit?

Grondslag: het aandeel virgin fossiele plastics in een product dat op de markt wordt gezet door een brandowner/importeur (+ een bonusafdracht voor het aantal materialen in een product voor relevante productstromen) o.b.v. data uit het Digitale Product Paspoort (DPP).

Over het aandeel post-consumer recycleaat (plastics en andere materialen), biobased materiaal en alternatieve (duurzame) substitutie in een product wordt dus geen afdracht gerealiseerd.

Vanaf 2027 kan deze circulaire hefboom worden ingevoerd op in ieder geval textielproducten en bouwmaterialen vanwege de beschikbaarheid van het DPP voor deze categorieën vanaf dit jaar. In 2028 gaat dit DPP ook gelden voor meubels en (consumenten)elektronica. Deze vier categorieën beslaan al bijna de helft van de Nederlandse plasticconsumptie. Het plan in Brussel is om het DPP voor (bijna) alle producten die op de Europese markt worden gezet te verplichten. Zo kan de hefboom over tijd worden uitgebreid.

Evt. kunnen op basis van afspraken met producentenorganisaties van productstromen die pas in of na 2030 te maken krijgen met de hefboom (vanwege de invoering van het DPP) afspraken worden gemaakt over een proportionele afdracht vanaf 2027 aan het transitiefonds.

Voorbeeld circulaire hefboom op de materialensector textiel

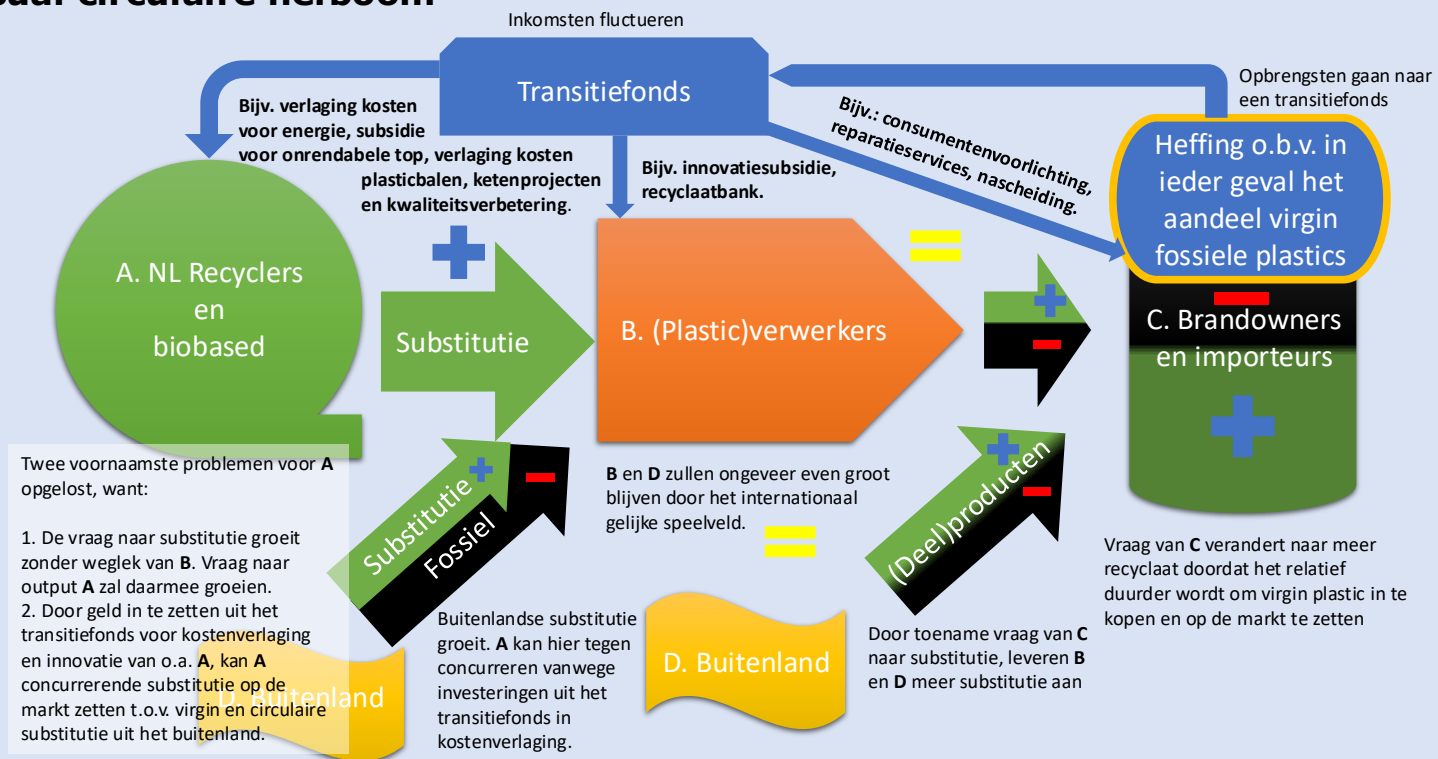
Aandeel virgin fossiele plastics in een textielproduct (voorbeelden)	Hypothetische hefboomdynamiek o.b.v. het gewicht van het op de markt gebrachte product
0 – 9% virgin fossiele polyester/nylon/acryl	- (geen afdracht over een enkel knoopje)
10% virgin fossiele polyester/nylon/acryl	10 cent p/0,1kg (shirt: + €0,3 /trui: + €0,6)
33% virgin fossiele polyester/nylon/acryl	33 cent p/0,1kg (shirt: + €1 /trui: + €2)
100% virgin fossiele polyester/nylon/acryl	100 cent p/0,1kg (shirt: + €3 /trui: + €6)
Hypothetische bonusafdracht voor verschillende soort materialen in een textielproduct (1%>)	
Eén materiaalsoort (makkelijk te recycleren)	+ €0,00
Twee materialen	+ €0,25
Drie materialen	+ €1
Vier materialen of meer (moeilijk te recycleren)	+ €2

Voor textiel is het aantal materialen relevant omdat het grote invloed heeft op de recyclebaarheid van producten. Voor meubels kan een bonusafdracht bijv. op demonteerbaarheid worden ingericht.

Iedere x-aantal jaar wordt de hefboomdynamiek per materialensector herzien en naar boven of beneden bijgesteld afhankelijk van het tempo van een sector om volledig circulair in 2050 te zijn. Zoiets is vergelijkbaar met de heffing Opslag Duurzame Energie- en Klimaattransitie (ODE).

MVO Nederland, Plastic Tafel, juni 2025

Visual circulaire hefboom

Heffingen – in tegenstelling tot bijmengnormen – kunnen ook voor importeurs gelden. Frankrijk laat dat bijvoorbeeld concreet zien door een ultra fast fashionheffing in te voeren (ook voor import) op basis van een ecolabel.

Hoe is de circulaire hefboom anders dan...

... de afgeschoten Nationale Circulaire Plastic Norm:

- Het internationale gelijke speelveld blijft gewaarborgd (importeurs worden ook belast) en daarmee zullen er minder weglekeffecten optreden.
- Geen ingewikkeld creditsysteem, maar een heldere, eenvoudige grondslag gekoppeld aan het DDP.
- Kostenverlaging voor recyclers en biobasedspelers, waardoor ze kunnen concurreren tegen het buitenland (een gegarandeerde afzetmarkt zonder marges is namelijk nog geen duurzame businesscase).
- Breder van toepassing op alle producten van/met plastic (met een DPP) die op de Nederlandse markt komen.

... heffingen:

- Deze hefboom heeft geen vaste verdiensten nodig. Fluctuaties in hoeveel er geïnd wordt zijn prima en uiteindelijk is het doel zelfs dat er niks meer geïnd wordt omdat we een economie hebben bereikt zonder virgin fossiele plastics.
- Deze hefboom levert middelen op om direct weer te investeren in de transitie naar een circulaire materialenketen, in tegenstelling tot de heffing aan de heffingstafel die algemene overheidsinkomsten moet verschaffen.

... tariefdifferentiatie door producentenorganisaties:

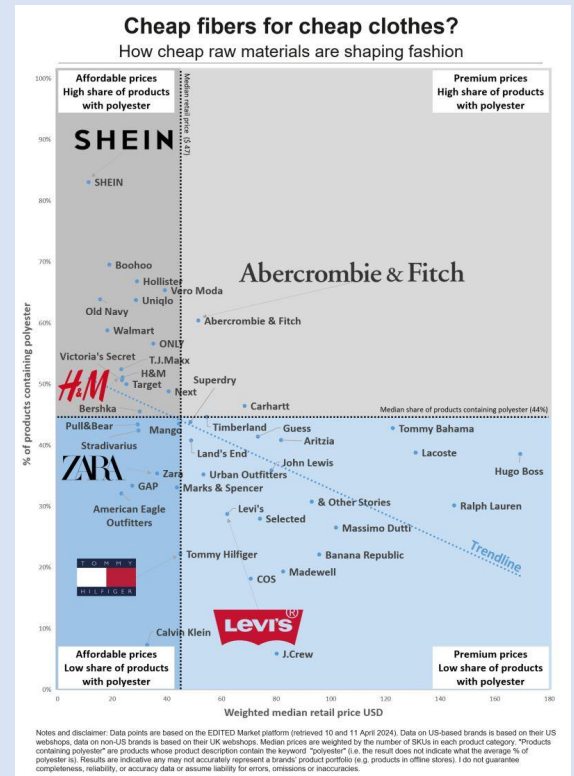
- Deze hefboom is juridisch bindend en afdwingbaar en biedt daarmee meer investeringszekerheid richting circulair.
- Geld dat wordt opgehaald wordt vanuit een onafhankelijk transitiefonds geïnvesteerd in de circulaire materialentransitie en kan dus bijv. niet terugvloeien naar producenten in de vorm van een algemene korting.
- Deze hefboom geldt voor alle producten op de markt met een DPP, zelfs als er geen UPV-verplichting ligt.
- Deze hefboom heeft geen beperking van kostendekkendheid, zoals een producentenorganisatie die wel heeft.

Wie betaalt de rekening?

De rekening wordt in de basis betaald door bedrijven die producten op de Nederlandse markt zetten, incl. importeurs. In het geval van textiel zal vooral een Chinese partij als SHEIN een grote bijdrage leveren aan het transitiefonds, vanwege hun enorme toevoeging van virgin plastics in kleding (zie afbeelding)

Brandowners en importeurs zullen deze kosten mogelijk (deels) doorvertalen naar consumenten. In het geval van textiel laten een aantal retailers al zien dat zij prima goedkope producten kunnen aanbieden met minder virgin plastics. Door schaalvoordelen die gaan ontstaan als de circulaire bedrijvigheid op gang komt, worden de kosten voor duurzame substitutie ook lager. Daarmee blijven prijsstijgingen voor consumenten beperkt, terwijl circulaire productie tegelijkertijd stijgt en bijv. gezondheidsschade door microplastics in fashionconsumptie en de afvalketen afnemen.

Doordat het transitiefonds investeert in de brede circulaire materialentransitie (verschillende schakels maken hier aanspraak op) en alle ketenspelers aan het eind van de dag belang hebben bij circulaire en dus weerbare businesscases, zijn korte termijn kosten voor brandowners en importeurs ook investeringen in toekomstig verdienvermogen van de keten.

MVO Nederland, Plastic Tafel, juni 2025

Wat zijn de voornaamste kansen van deze hefboom?

- ❑ Partijen die keuzes maken over welke materialen zij inkopen zijn degene die betalen voor vervuiling. Daardoor zal de vraag veranderen naar minder fossiel virgin plastic en meer circulair.
- ❑ Er komt geld beschikbaar om over de hele keten te investeren in de materialentransitie en de (tijdelijk) hoge kosten van circulaire koplopers te drukken. Dit is een juridisch bindende en afdwingbare maatregel en dus kunnen bedrijven die willen investeren in circulair ermee naar de bank.
- ❑ Het internationale speelveld wordt gewaarborgd doordat ook import onder deze hefboom zal vallen, door de grondslag te vinden in digitale productpaspoorten valt de uitvoering te automatiseren en de hefboom kan geïntroduceerd worden op alle productstromen met een DPP.

Wat zijn nog **zwaktes** van deze hefboom?

- ❑ Als de uitrol van het DPP in de EU stagneert (in z'n algemeenheid of bij een materialensector) vervalt ook de betrouwbare informatiebron waarvanuit een afdracht kan worden georganiseerd.
- ❑ Vóór 2030 lijkt er voor sommige productcategorieën geen DPP te zijn. Voor de effectiviteit van de hefboom kan gekeken worden hoe bij deze productcategorieën, bijv. via de UPV, versnelling kan worden aangebracht.
- ❑ Brandowners kunnen potentieel minder afdracht realiseren door goedkoop, niet-valide recycalaat uit het buitenland in te kopen voor in hun producten. Dit moet gecounterd worden door o.a. de recycalaatbank te laten werken aan een effectief certificeringssysteem voor recycalaat. Ook wordt er gewerkt aan herkomsteisen in de SUPD, wat uitkomst kan bieden ([bron](#)).

MVO Nederland, Plastic Tafel, juni 2025

Hoe werkt de uitvoering?

Afdracht in de praktijk

De uitvoeringsorganisatie selecteert via door de EU-toegankelijk gemaakte databases de materiaalgegevens in de DPP'en van alle producten die op de Nederlandse markt zijn/worden gezet (ILT controleert extra). Ieder DPP is gekoppeld aan een brand owner met gegevens. O.b.v. de hefboomsystematiek gekoppeld aan HS-code (procentueel aandeel virgin fossiele plastics x gewicht van een product (+ evt. bonusheffing op een producteigenschap)) wordt geautomatiseerd de afdracht berekend. De factuur gaat naar de brand owner en de baten ervan naar het transitiefonds.

Relatie tot bestaande UPV's

Als een sector goede ambitieuze stappen zet richting circulair (bijv. door een effectieve tariefdifferentiatie) kan de afdracht in deze hefboom worden verkleind om zo onnodige kostenstapelingen te elimineren. Ook kan de afdracht beperkt zijn als een materialensector op een moment in tijd te weinig mogelijkheid tot recycalaat heeft om virgin fossiele plastics te vervangen voor circulaire alternatieven. Deze hefboom geldt als stevige stok achter de deur om te sturen naar circulaire materialenketens en hoeft niet een hoge afdracht in de markt te zetten als een materialensector toont dat het snel genoeg stappen zet richting circulair in 2050 én (dus) significant bijdraagt aan de businesscase van recyclers en biobasedbedrijven. Op dit moment ligt Nederland niet op schema om volledig circulair te zijn in 2050 en dus zal een sterke hefboom in het begin voor veel sectoren realiteit zijn.

De juridisch bindende en afdwingbare afdracht zal wettelijk gezien bij brandowners in buiten- en binnenland liggen. Het staat bedrijven echter vrij om de afdracht naar het transitiefonds collectief te organiseren via Pro's, bijv. om daarmee administratieve lastendruk voor individuele bedrijven te beperken.

MVO Nederland, Plastic Tafel, juni 2025

Hoe werkt het digitale product paspoort? [Bron](#)

Deze informatie wordt verzameld:

Herkomst: Waar en hoe het product is geproduceerd, inclusief de herkomst van de grondstoffen.

Materialen: Informatie over de gebruikte materialen, zoals recyclebaarheid of de aanwezigheid van gevaarlijke stoffen.

Milieu-impact: Gegevens over de CO2-voetafdruk, het energieverbruik en de algehele duurzaamheid van het product gedurende de hele levenscyclus.

Conformiteitsdocumentatie: Veiligheidscertificaten, gebruikershandleidingen en andere documenten over wettelijke naleving (bijv. bewijs van conformiteit met EU-normen).

Informatie over circulariteit: Richtlijnen voor reparatie, herbruikbaarheid en recyclebaarheid, inclusief informatie over duurzaamheid.

Richtlijnen voor afvalverwerking: Instructies voor verantwoorde afvalverwerking aan het einde van de levensduur van het product.

Gaat gelden voor praktisch alle producten die op de markt komen:

"The information requirements shall provide that products can only be placed on the market or put into service if a digital product passport is available in accordance with the applicable delegated acts adopted pursuant to Article 4 and with Articles 10 and 11. The data in the digital product passport shall be accurate, complete and up to date."

De informatie is toegankelijk:

"The Commission should set up and maintain a user-friendly and publicly available web portal where stakeholders, such as customers, economic operators and other relevant actors, have access to data included in the digital product passports and the possibility of searching for and comparing data included in those passports in line with their respective access rights specified in the delegated acts setting ecodesign requirements. The web portal should provide links to data already stored by the economic operator in its decentralised digital product passport."

Tijdslijn van de uitrol van het DPP per materialensector:

2027

Textiel
Bouwmaterialen

2028

Meubels
Consumentenelektronica

2029

Matrassen

Vanaf/na 2030

Praktisch alle overige fysieke producten

MVO Nederland, Plastic Tafel, juni 2025

Hoe werkt het transitiefonds?

Er zijn drie mogelijke manieren om dit transitiefonds juridisch gezien te borgen. Welke hiervan de meest effectieve en juridisch houdbare variant is een uitwerkingsvraagstuk dat vanuit ministeries moet worden opgepakt.

1. Er wordt in de ministerraad afgeweken van het begrotingskader dat doelheffingen blokkeert. Ook de afvalstoffenheffing op gemeenteniveau is immers een doelbelasting om circulaire doelen te bereiken. In dit scenario vloeien middelen in eerste instantie naar de algemene middelen. Vanuit de algemene middelen is er een duidelijke koppeling zodat afdrachtsinkomsten uit de hefboom naar een transitiefonds vloeien. Om uitvoering voor het Rijk te vergemakkelijken, is het logisch om dit transitiefonds juridisch te beleggen bij een investerende partij waar de overheid al een deel van de uitvoering van de transitie naar een circulaire economie heeft belegd. Gedacht kan worden aan Invest-NL, CPNL, BioBased Circular, Het Versnellingshuis of RVO.

2. Als een doelbelasting niet het meest effectieve scenario is vanwege juridische blokkades, kan de overheid een afspraak maken met de plastic tafel dat zij de inkomsten van de hefboom in ieder geval komende 10 jaar zal investeren in het transitiefonds vanuit een apart subsidietraject. Als in jaar 2030 100 miljoen wordt opgehaald via deze heffing, zal in jaar 2031 100 miljoen worden geormerkt voor het transitiefonds. Dit is een akkoord tussen markt en overheid op basis van vertrouwen en bedoeld om een directe variant van doelfinanciering te vermijden.

3. Een derde scenario is een privaat transitiefonds. Het transitiefonds is dan zelf verantwoordelijk voor het innen van de afdracht. Het zou daarmee een stichting worden voor alle plasticstromen die qua opzet lijkt op een PrO. Er moet worden gewaarborgd dat de overheid via bijv. een AVV wettelijk sturing kan geven aan de sterkte van de hefboom door de tijd. De opzet van Stichting NMD als private én onafhankelijke organisatie met een monopolie is mogelijk kopieerbaar.

Het heeft de voorkeur om de investeringen van het transitiefonds te alloceren voor een sectorbrede circulaire materialentransitie. Van recyclers en biobasedbedrijven kan bijv. lastig achterhaald worden aan de voorkant of zij circulaire substitutie op de markt brengen die zal worden gebruikt door de sectoren die ook een afdracht realiseren. Het is wel essentieel dat dit soort circulaire spelers hun kosten zien verminderen.

Er zijn tal van investeringen denkbaar in waar een transitiefonds dienstbaar aan kan zijn, zoals: verlaging kosten plasticbalen, ketenprojecten, certificeringsstandaarden, innovatie en R&D, betere scheiding van afval etc.

MVO Nederland, Plastic Tafel, juni 2025